

Značilne naravne nesreče so meteorološke, hidrološke in geološke. Značilne nesreče, ki jih povzroča človek sam (lahko jih imenujemo tudi civilizacijske, v nekaterih okoljih pa je uveljavljen izraz antropološke nesreče), pa so tehnične in tehnološke ter še posebno samouničevalne nesreče. Nekatere nesreče težko opredelimo kot naravne ali kot civilizacijske. Tako so biološke nesreče večinoma mešane.

Tehnološke nesreče imajo pogosto značaj naravne nesreče, zato jih moramo obravnavati kot mešane (npr. uničevanje ozonske plasti, povečevanje CO₂ v ozračju, raznašanje radioaktivnega prahu). Celo meteorološke, hidrološke ali geološke nesreče lahko povzročijo človek. Gozdni požar pogosto zaneti človek. Obsežno izsekavanje gozdov nevarno spreminja hidrometeorološke razmere. Porušitev velike pregrade ima za posledico poplavo. Hidrostatični tlak vode za visoko pregrado navadno poveča potresno aktivnost na širšem območju pregrade in lahko sprošča razmeroma močne potrese. Plazovi, usadi in podori so pogosto posledica človeških posegov v naravo.

Natančno vzeto »naravnih nesreč« ni, temveč so samo naravni pojavi, ki lahko za človeka pomenijo nesrečo, če je prizadet sam ali njegove dobrine. Zaradi enostavnosti pa vendarle uporabljamo pojem naravne nesreče, ko je vzrok nesreče naravni pojav.

Dano poimenovanje in klasifikacijo nesreč prepuščamo bralcem v kritičen pretes in prosimo za predloge sprememb in dopolnitev.

1. Hewitt, K., J. Burton, 1971. The hazardousness of a place: A regional ecology of damaging events. University of Toronto Press, Toronto.
2. Lapajne, J., 1983. Poskus klasifikacije nesreč. Naravne nesreče v Jugoslaviji s posebnim ozirom na metodologijo geografskega proučevanja — Zbornik zveznega simpozija o metodologiji geografskega proučevanja naravnih nesreč. Zveza geografskih društev Jugoslavije, Ljubljana, 30—31.
3. Leivesley, S., 1982. Disasters, disaster agents, and response: A bibliography. Disasters, The International Journal of Disaster Studies and Practice, Vol. 6, No. 4., London, 288—308.

NOVA LITERATURA O NARAVNIH NESREČAH

Ugotavljanje in ocenjevanje škode po naravnih nesrečah

Sonja Ahčan*

Z namenom, da bi poenotili, uskladili in pospešili, predvsem pa strokovno izboljšali ocenjevanje škode, so Odbor podpisnikov družbenega dogovora za odpravljanje posledic naravnih nesreč, Republiški sekretariat za ljudsko obrambo in Koordinacijski odbor za razvijanje in uveljavljanje socialistične solidarnosti 19. 11. 1987 organizirali seminar o izvajanju sistema solidarnosti ter ugotavljanju in ocenjevanju škode ob naravnih in drugih nesrečah.

Na seminarju je sodelovalo 120 predstavnikov, večinoma članov izvršnih svetov občinskih skupščin, občinskih komisij za oceno škode ter občinskih štabov za civilno zaščito.

V plenarnem delu smo obravnavali ogroženost v SR Sloveniji zaradi naravnih nesreč ter enotni sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v naši republiki, razvoj sistema solidarnosti, zakonsko ureditev in problematiko ob uresničevanju sistema. Udeležence smo seznanili tudi z možnostmi zavarovanja pred naravnimi nesrečami.

Novo Navodilo o enotni metodologiji za cenitev škode, ki so jo povzročile naravne nesreče, je bilo izdelano v Zveznem zavodu za statistiko ob sodelovanju številnih zveznih, republiških in pokrajinskih institucij. Objavljeno je bilo v Uradnem listu SFRJ, števil. 27/1987, dne 10. 4. 1987. V primerjavi s prej veljavnim navodilom je nekoliko spremenjeno, vsebinsko dopolnjeno, predvsem pa natančnejše, da bi bilo delo komisij in cenilcev škod lažje, njihovi rezultati pa čim bolj realni.

Namen cenitve škode je ugotoviti vrsto in velikost škode v naravnih in vrednostnih kazalcih po območjih, sredstvih in drugih dobrinah, vzrokih nastanka škode ter po uporabnikih in lastnikih dobrin. Rezultati ocenjevanja pa se uprabljajo za določanje konkretnih ukrepov za odpravo nastale škode ter za ugotavljanje velikosti izgub pri družbenem bogastvu.

Obdelali smo predmet cenitve, enote, za katere se ocenjuje škoda, in vsebino raziskovanja. Opisali smo osnovne pojme in vzroke škode, temeljna načela cenitve škode, globalno cenitev škode, cene, pomembne za cenitev, ter obrazce za evidentiranje in cenitev škode.

Tako kot predvideva Navodilo o enotni metodologiji za cenitev škode, je bil cilj seminarja, da se pri vsakem organizira-

nem ocenjevanju škode uporabijo enaka načela in metode. Posebno za področja kmetijstva, gozdarstva, stanovanjsko komunalnega in vodnega gospodarstva, prometa in zvez, industrije, gradbeništva in energetike.

V sklepnem delu seminarja so bili sprejeti naslednji zaključki:

1. Strinjali smo se, da je treba sistem solidarnosti ohraniti, dopolnjevati in razvijati. Cilj vseh sprememb mora biti večja učinkovitost celovitega družbenega varstva pred naravnimi nesrečami.
2. Zaostri bi morali odnos do izvajanja preventivnih ukrepov in zavarovanje pri uporabi solidarnostnih sredstev. Zato bi morali čimprej pripraviti celovite ocene ogroženosti v občinah kot podlago za kompleksno oceno ogroženosti SR Slovenije.
3. Poenoteno in sistematično moramo spremljati izkušnje, aktivnosti in ukrepe ob naravnih nesrečah. Kot oblika informiranja je bila predlagana objava aktualnih problemov v reviji Ujma. Poleg tega bi bila potrebna vsakoletna srečanja strokovnih in družbenih delavcev, ki neposredno sodelujejo pri reševanju in pri zaščiti ob naravnih nesrečah, ugotavljanju škode ter odpravljanju njenih posledic.
4. Pri ukrepanju ob naravnih nesrečah moramo dosledneje upoštevati enotni sistem organiziranja, odgovornosti in obveznosti ob naravnih nesrečah (preventiva, varstvo in zaščita, odpravljanje posledic) ter v večji meri vključevati oziroma izkoriščati centre za opazovanje in obveščanje.
5. Zaostri moramo odgovornost vseh subjektov pri ugotavljanju in ocenjevanju škode ter porabi sredstev solidarnosti.
6. Republiški upravni organi so dolžni konkretizirati zvezno navodilo predvsem v smislu dopolnitve glede revalorizacije, zavarovanja, preventive, amortizacije in tehničnih normativov. Skupaj s strokovnimi institucijami pa so dolžni pomagati in svetovati pri izvajanju sanacijskih ukrepov, ter pri namenski porabi sredstev solidarnosti v smislu striktnijšega družbenega nadzora.

Splošno mnenje je, da je seminar prispeval k boljšemu ocenjevanju škode ter razmnoževanju in dograjevanju sistema solidarnosti.

* Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora, Župančičeva 6, Ljubljana